

ዳኞች፡- ተሻገር ገ/ስላሴ

አልማው ወሌ

ዓሊ መሐመድ

አዳነ ንጉሴ

ሙስጠፋ አህመድ

አመልካች ፡- የኢትዮጵያ የባህር ትራንስፖርት ሎጅስቲክ አገልግሎት ድርጅት - ጠበቃ

አቶ ማረን ወንደ ቀረበ

ተጠሪ ፡- ባርጉባ ትራዲንግ ኃላፊነቱ የተወሰነ የግል ማህበር

መዝገቡ የተቀጠረው ለምርመራ ሲሆን፤ መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል፡፡

ፍ ር ድ

ይህ የሰበር ጉዳይ በግራ ቀኙ መካከል ለተነሳው የይርጋ ክርክር ጉዳይ ተፈጻሚነት ካለው ህግ አንጻር በማየት የአሁን አመልካች በተጠሪ ላይ ያቀረበው ክስ በይርጋ ቀሪ ነው ወይስ አይደለም የሚለውን ለይቶ ለመወሰን ሲባል የቀረበ ነው፡፡

የአሁን አመልካችና ተጠሪ ባደረጉት የመጓጓዣ ውል መሠረት አመልካች ከቋርታ ጅቡቲ ወደብ የጫነውን የተጠሪን ንብረት አንገዥ እ.ኤ.አ በ02/06/09 ለተጠሪ ማስረከቡንና ተጠሪም እቃውን ከተረከበ ከ5 ወር ከ24 ቀናት በኋላ እ.ኤ.አ በ26/11/09 በተፈረመ የመተማመኛ ሰነድ መክፈል የሚገባውን የመጓጓዣ ዋጋ እ.ኤ.አ በ10/01/2010 ለመክፈል ግዴታ የገባ ስለመሆኑ ግራ ቀኙን ያላከራከረ በክርክር ሂደት የተረጋገጡ የፍሬ ነገር ጉዳዮች ናቸው፡፡

የአሁን አመልካች እቃዎችን ያንገዘበት ዋጋ በተጠሪ እንዲከፍለው መጋቢት 12 ቀን 2003 ዓ.ም በተፃፈ የክስ ማመልከቻ ዳኝነት ጠይቋል፡፡

ተጠሪ በበኩሉ የግራ ቀኞችንን ውል በሚገዛው የባህር ህግ አንቀጽ 146 እና 203 ድንጋጌዎች መሠረተ አንገቱ እቃውን ከተረከበበት ቀን አንስቶ በአንድ ዓመት ጊዜ ውስጥ መጠየቅ እንደለበት ተደንግጓል፡፡ ከሃሽ የሆነው የአሁን አመልካች ክሱን የመሠረተው ይህ በህጉ የተመለከተው የአንድ ዓመት የይርጋ ጊዜ ካለፈ በኋላ ስለሆነ ክሱ በይርጋ ቀሪ ነው በማለት ተከራክሯል፡፡

የአሁን አመልካችም በዚህ በተጠሪ አመካኝነት ለቀረበበት የይረጋ ክርክር በቃል ክርክር ጊዜ ባቀረበው ክርክር ተከሣሹ በመካከሉ የዱቤ ክፍያ ሰነድ የፈረመ በመሆኑ የክፍያው ግዴታ በዓይነቱ ተቀይሯል። ስለሆነም ለጉዳዩ አግባብነት ያለው የፍ/ብ/ሔር ህጉ እንጂ የባህር ህግ አይደለም። ስለሆነም የፍ/ብ/ሔር የይርጋ ዘመኑ 10 ዓመት ስለሆነ በይርጋ ሊቋረጥ አይችልም የሚለውን አስመዝግቧል።

ጉዳዩን የተመለከተው የፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤትም ጉዳዩን ተመልክቶ በከሣሽ እና በተከሣሽ መካከል የተደረገው የዱቤ አገልግሎት ክፍያና የተደረገው ግራ ቀኙ በመጀመሪያ የባህር ህጉን መሠረት አድርገው የተዋዋሉትን እና በባህር ህግ መሠረት የሚታየውን የመጓጓዣ ውል መነሻ በማድረግ የተዘጋጀ በመሆኑ ተከሣሽ የአሁን ተጠሪ በዱቤ ውሉ እንደተገለፀው የመጓጓዣ ገንዘቡን እክፍላለሁ ካሉበት ጊዜ ጀምሮ ክሱ እስከቀረበበት ጊዜ ድረስ የአንድ ዓመት ጊዜ ያለፈ በመሆኑ በባህር ህጉ አንቀጽ 203 መሠረት ክሱ በይርጋ ቀሪ ነው በማለት ብይን ሰጥቷል።

ይግባኝን የተመለከተው ይግባኝ ሰሚው ፍ/ቤት ግራ ቀኙ የመጓጓዣ ዋጋውን የክፍያ ሁኔታ በሚመለከት ያደረጉት የዱቤ አገልግሎት ውል ቀደም ሲል ሁለቱም ወገኖች ያደረጉትና በባህር ህጉ መሠረት የሚገዛውን ውል ያሻሻለ እንጂ የተካ ሆኖ ስላልተገኘ ለጉዳዩ ተፈጻሚነት ያለው የባህር ህግ እንጂ የአሁን አመልካች እንደሚለው በፍ/ብ/ሕግ የሚሸፈን አይደለም። ስለሆነም ክሱ በይርጋ ቀሪ ነው። መባሉ አግባብ ነው በማለት በሥር ፍ/ቤት የተሰጠውን ብይን አጽንቶታል።

የጉዳዩ አመጣጥ ባጭሩ ከላይ የተመለከተው ሲሆን እኛም ይህንን በየደረጃው ባሉት ፍ/ቤቶች የተሰጠውን ዳኝነት ግራ ቀኙ በዚህ ሰበር ደረጃ ካደረጉት የጽሑፍ ክርክር ጋር በማገናዘብ እንደሚከተለው መርምረናል።

እንደመረመርነውም የአሁን አመልካች በገባው ግዴታ መሠረት እቃውን ጭኖና አንገዙ ለአሁን ተጠሪ ለሥር ከሣሽ እ.ኤ.አ. 20/06/09 ካስረከበ በኋላ እ.ኤ.አ. በ26/11/09 ከአሁን ተጠሪ ጋር ያደረገገነው የዱቤ አገልግሎት ውል በዓይነቱ እና በግቡ ሁለቱም ወገኖች ቀደም ሲል በባህር ህጉ መሠረት ያደረጉትን ውል የተካ ነው ወይስ ያሻሻለ? የሚለውን አከራካሪ ነጥብ በቅድሚያ ተመልክተናል።

የአሁን አመልካች አጥብቆ እንዲሟያነሣው ክርክር የባህር ህጉን መሠረት በማድረግ ሁለቱም ወገኖች የደረጉት ውል በኋላ በዱቤ አገልግሎት ውል ተተክቷል። ስለሆነም ለተነሣው የይርጋ ጊዜ አግባብነት ያለው ይህንን የተነሳውን ጉዳይ በሚገዛው በፍ/ብ/ሕግ የተመለከተው የይርጋ ዘመን ነው ወይስ አይደለም የሚለውን ለይቶ ለመወሰን ከአንድ ውል የመነጨ ግዴታ በሌላ ውል የተተካ ስለሆነ ቀሪ ነው ለማለት ለጉዳዩ አግባብነት ካላቸው ድንጋጌዎች አንፃር መመልከቱ አስፈላጊ ነው።

በፍ/ብ/ሕ/ቁ. 1807(ሐ) እንደተደነገገው አመልካች ተጠሪ በመጀመሪያ በባህር ህግ እንዲገዛ አድርገው የተዋዋሉትን ውል በዱቤ አገልግሎት ውል እንዲተካ የመነጨና ማናቸውም መበትና ግዴታ እንዲተካ በማድረግ በባህር ህግ መሠረት ከሚታየው ውሉ የመነጨን

ማናቸውም መብትና ግዴታ እንዲተካ በማድረግ በባህር ህጉ የሚገዛውን ውለታ ሙሉ በሙሉ ቀሪ ስለማድረጋቸውም ሆነ ስላለማድረጋቸው ከፍ/ብ/ሕ/ቁ. 1826 ጀምሮ በተቀመጡት መለኪያዎች አንጻር ሊታይ ይገባል።

ከእነዚህም መከራከሪያዎች አንዱ ይተካል በተባለው እና ተተክቷል በሚባሉት ውሎች መካከል ያለው የውለታ ጉዳይም ሆነ የውለታው ምክንያት በይዘቱ አዲስ መሆኑ እንዳለበትና ይህንኑ በውለታውም አይነት ሆነ ከውለታው ምክንያት አንጻር ታይቶ አዲስ የሆነው ውል ከዚህ ቀደም ተደርጎ በነበረው ውል ላይ የተመለከቱትን ግዴታዎች በማያጣራጥር አኳኋን ሊያስቀር የሚችል ፈቃድ ከተዋዋይ ወገኖች እንዲኖር አስፈላጊ ስለመሆኑ በፍ/ብ/ሕ/ቁ. 1826 እና 1828 የተደነገገ ከመሆኑም በላይ በፍ/ብ/ሕ/ቁ. 1829(ሀ) እንደተመለከተው በመጀመሪያው ውል የተመለከተን እዳ ለማረጋገጥ ሲባል አዲስ ሰነድ የማደራጀት ተግባር የውል መተካት አድራጎት ሊሆን እንደማይችል፤ ይህ ተግባር የውል መተካት አድራጎት እንዲሆን ከተፈለገ በውሉ ላይ በግልጽ መመልከት እንደሚገባ ተደንግጓል።

በመሆኑም ሁለቱም ወገኖች የሚጓጓዣ ዋጋ ክፍያን አስመልክቶ በተከታይ የደረጉት ውል በዓይነቱም ሆነ ለውለታው ምክንያት ከሆነው መመዘኛ አንጻር ሲታይ አዲስ ግዴታ የተካተተበት ባለመሆኑ፤ ይህንኑ የኃላኛው ውል በዓይነቱም ሆነ በውለታው ምክንያት በመጀመሪያው ውል ከተመለከተው ግዴታ የተለዩ አይደለም እንጂ የመተካት ሃሳብ አላቸው ቢባል ይህንኑ የውል መተካት ጉዳይ በዚህ በኋላኛው የ ውል በግልጽና በማየሻማ አኳኋን የተደረገ ሆኖ ባለመገኘቱ እንዲሁም በዱቤ አገልግሎት ውሉ የተደረገው ከተጠሪ በተነፃፃሪነት የሚፈለግበትን የመጓጓዣ ዋጋ በውሉ በተመለከተው ጊዜ የነበረበት የመክፈል ግዴታ ለማራዘም ሲባል በእዳ ማረጋገጫ ሰነዱነቱ መደረጉን ይዘቱ አስረጃጁ ሆኖ በመገኘቱ ሁሉ ምክንያት በግራ ቀኙ መካከል የውሉ መተካት ተግባር የተፈፀመ ሆኖ አልተገኘም።

ይልቁንም የአሁን ተጠሪ በባህር ህጉ መሠረት በሚገዛው ውል ላይ ለመክፈል ግዴታ ገብቶ የነበረበትን የክፍያ ጊዜ እ.አ.አ በ26/11/09 በተደረገ የዱቤ አገልግሎት ክፍያ ሰነድ እ.አ.አ. በ10/01/2010 እክፍላለሁ በማለት የክፍያ ጊዜን የሚያሻሽል ግዴታ የገባ በመሆኑ በባህር ህጉ የተመለከተው የአንድ ዓመት የይርጋ ጊዜ በዚህ ከተሻሻለው የክፍያ ጊዜ እ.አ.አ. ከ10/01/2010 ጀምሮ ባለው የአንድ ዓመት ጊዜ ስሌት ይርጋው ሊታሰብ ይገባል።

በዚህ ረገድም ሲታሰብ ክሱ እስከቀረበበት እስከ መጋቢት 12 ቀን 2003 ዓ.ም ድረስ ያለው ጊዜ ይህ የአንድ ዓመት የይርጋ ጊዜ አልፎታል። አመልካች ይህ የይርጋ ጊዜ ማለፉን ማይክድ በመከራከሪያነት የሚቀርበው ከተሻሻለው የዱቤ ክፍያ ጊዜ ጀምሮ ሲታሰብ 10 ዓመት ያልሞላው ስለሆነ ክሱ በይርጋ ቀሪ ሊሆን አይገባም በማለት በጉዳዩ ላይ ተፈፃሚነት ያለው የፍ/ብ/ብ/ሕግግ ነው ከሚለው የመነሻ ክርክር የመነጨ የክርክር መስመር ነው።

ይህም ከላይ እንደተገለፀው ተቀባይነት ያለው የህግ ክርክር ባለመሆኑ የይርጋ ዘመኑ 1 ዓመት እንጂ 10 ዓመት አይደለም።

በዚህ ሁሉ ምክንያት የሥር ፍ/ቤቶች አመልካች ያቀረበው ክስ በባህር ህጉ አንቀጽ 203 መሠረት የአንድ ዓመት የይርጋ ዘመን ያለፈው ስለሆነ በይርጋ ቀሪ ነው ሲሉ የሰጡት ዳኝነት መሠረታዊ የህግ ስህተት ያተፈፀመበት ሆኖ ስላላገኘነው የሚከተለውን ውሳኔ ሰጥተናል።

ው ሣ ኔ

1. የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት በጉዳዩ ላይ በክ/መ/ቁ. 117281 በሚያዝያ 10 ቀን 2004 ዓ.ም የሰጠው የመጨረሻ ውሳኔ ፀንቷል።
2. በዚህ ሰበር ሰሚ ችሎት ግራ ቀኝ ባደረጉት ክርክር ምክንያት ያወጡትን ወጭና ኪሳራ ግራ ቀኝ ይቻቻሉ።
መዝገቡ ተዘግቷል። ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ።
የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

ቤ/ዮ